

Н О В И Н И

ВЪСТНИКЪ ПОЛИТИЧЕСКИ, НАУЧНО-ЛИТЕРАТУРЕНЪ И ДУХОВЕНЪ

Редакцията и Администрацията на
Въстникъ сѣ въ Цариградъ: Пера, улица
Кабристанъ, № 38

Годишната цена на въстникъ е:
три и половина български лева за въ тур-
ция и петнадесетъ лева за въ странство.

Излиза два пати въ седмицата,
въ Вторникъ и Петъкъ

Единъ брой единъ грошъ

Всичко, що се отнася до въстника и
неговата администрация, ще се изпраща
до Редакцията: *Constantinople, Pera-
Rue Kabristan, N. 38.*

Ръкописи не се върщатъ назадъ.

Цена на обявлението:

За всяко печатане на четвъртата страница
единъ грошъ, или двадесетъ стотинки на редъ за
първото обявление, и 20 пара или 10 стотинки
за всяко последующе обявление.

Старовремени празникъ въ с. Ляска (Невроноско).

На 9 ой май прѣзъ 187.. година, спазнахъ бѣхъ рано, часа около седемъ по турски, за да ида по работата си въ селото Ляска. Времето бѣше тихо и ясно. На величественый небесъ съзвѣзди хъ безбройни пѣвци и се надвараха по яркостта си. Массата, навършила вече първата си четвъртина, бѣ се скрила задъ галаксия Пария и едѣкъ съ съседните небесъ златошери отражения на хоризонта. Тринадцето тихо небѣ съ своята млъчавостъ се намръщива една осъзнателна протинаположителностъ съ цѣлосна, който се извършваше около ми. Съзнахъ че естеството нарочно бѣ укрѣсило патя ми отъ града до туй село съ многобройни и сладкозвучни музикални труни. Славенгѣ, една пробудна отъ краткий си сънъ, бѣха се натрупили всѣмъ изъ патя ми да да ме насладяватъ съ мелодикѣ си и да нарушаватъ монотонията въ пагуланосте ми. Зюблата и зѣзвѣи кукувици, и тя се разбулила отъ дълбокий сънъ и започнала да колзото ѣ гласъ дѣржѣ, като да рѣчешъ, че всѣкъ да се надвара съ сладкозвучни слъзи и съ джѣбръливата истовѣчка. Захмиснахъ въ патя си, съпрѣжданъ отъ такава възхитителна мелодия, азъ не помислихъ, че сънъ навършилъ досега разстояние отъ патя и че се подлизва вече надъ селото Мусемица. Току при Тереликъ бѣево конякъ, прѣзъ ментъ ечи се откри друга илюзионна панорама: позлатеный востѣкъ,

— Какъ, рѣсекъ му зъзъ, и овцетѣ отбиратъ отъ свирскитѣ нѣ?

— Отбиратъ, даскале, какво не отбиратъ; зъзъ оти си съмъ дѣлва по овцето, изучалъ ги съмъ съ свирската да ги съберамъ, да ги събъртамъ во пладвицето, да ги покарвамъ на вѣща, да дѣлатъ вечеръ... Господъ, сподѣй му, на тѣхъ ни хни е далъ озикъ да дѣловатъ, ни хни е далъ умъ въ главата. Тяя еж много богословски животина, даскале, Господъ ги е дарилъ съ много дѣрба; но тѣтъ се паздвач дора и зора какво ни е о прѣсто: дѣжъ ли, вѣтъръ ли, сѣтъ ли, топъзъ ли, студено ли..."

(Сѣдла).

Старовремени пражданкѣ нѣ с . Ласкѣ (Всѣрокопскѣ).

(Продълженіе)

Овчаря на говореше туй съ вѣлна у-
вѣреностѣ, и вѣзъ, като сѣдахъ по вѣсна-
ташето, което бѣ случилъ да даде
на кучетата сѣ, увѣрляхъ сѣ на думѣ
му; гвѣхъ, че старитѣ и очититѣ ов-
чари по нашитѣ мѣста, като прекарава
щѣли сѣ животѣ въ самитѣ, между тѣ
тѣрдѣ гвѣва, но и тѣрдѣ волеми жи-
вотина, сѣ единственитѣ прокобители
за дѣждѣ, свѣтъ, вѣтрѣ, буря и тоако
времѣ. Прокобенитѣ на нашѣ старѣ и
очититѣ овчари нѣма сѣ като тѣ
на камендрѣжитѣ. Тѣ, овчаритѣ, нѣ
отъ овцѣта, сѣ които прекарава живо-
та сѣ, нѣ отъ постоянно отворенѣта за
тѣхъ кака на прѣролата, познаватъ
прѣмѣенитѣ на вѣдуха по-добрѣ, отъ
колкото нѣмѣа астрономѣ, които отъ
сбзѣрѣкторитѣ разгвѣдватъ движѣнитѣ
на разнѣта гвѣда нѣ небесното про-
странство. Разгвѣдванитѣ на астрономѣ
сѣ отъ време на време, а туй на овчари сѣ

тези (съвети) като другите реки, това и на пристани. Това съиъ запоминатъ, даскале, отъ стари люде въ чужужука си (дѣтството се), това ти и расказы-вати."

При свършване на тая история за змиа и за рѣката Тиманца, азъ попитахъ опяра: „ази сега каде се нахърта тая змиа, дѣдо Марине?"

— Ха-а, во ти дасказвахъ до края, даскале. Отъ тамъ сегаѣ нова и нова-дѣта много ходили и много рассеружали азъ Са, Гергската скала за бѣлка издѣтъ или видѣтъ нѣкъ верка си, ази нищо не можили да видѣтъ; змиа се изучалъ за всичко, та се дигналъ огъ тува нощи-налъ да живѣе съ жената си на върха на Бориката. Въ старо време много люде го са видужали на Бориката, отъ дѣте чувалъ саворето, ази сега людего стави-ха весѣѣ дѣводе, та и змиагоѣ ни зми се показвалъ. А нѣкъ одни кажуваѣ че отъ нѣкъ са излѣзали пушкиѣ, отъ тога и змиагоѣ се остепланяли та ехтели да се явятъ, та и азъ познамъ нѣе е право.

— Кажуваѣ, дѣдо, че змиа чувалъ (савилъ) саворѣтъ, ази отъ що ги чу-валъ?

— Отъ градушка, нѣма знаешъ? елики нѣе учекѣѣ дѣпъ-дѣпъ това не върувате, гиз нѣе си въруваме, даскале. Х-е-е види даска на върха да видчиѣ що славужа тамъ, тамчиѣ ну е и дѣва та на и про-мето е тола."

(Сѣдѣе).

Старовремени празникъ въ с. Лиски (Неврокопско).

(Продължение и край)

Когато азъ се готвихъ да попитамъ дѣдо Маринъ защо днеска да ида на върха и що ще види тамъ че станува, залязая кучетата и азъ се обърнахъ къмъ посоката и видѣхъ, че се отбиха къмъ насъ Тасѣо Шайтена отъ село С. Дѣдо Маринъ, съ едно извикване събра кучетата и Тасѣо дойде при насъ. „Растосанете ви, рече той и сѣдна на огън да си заже една цигара. Дѣдо Маринъ му отговори съ обикновенното здравосанете и го запита: „Отъ какъ идешъ, Тасѣо,? а той отговори: „Намъ изесни баре та, дѣдо Марин: днеска намъ е курбанъ на Святи Духъ, изматѣ чорбаджии и сезае мене пустихъ да стана на върха зюгората (просфората).“ Отнесохъ я прѣдъ сѣлице и сега върви какъ граде; имамъ си много работина тамъ.“

Тасѣо си търкава за кинъ граде; а дѣдо Маринъ се обърна къмъ мене и на рѣче: „Даскало, ти не що сторинъ дѣло да идешъ днеска на върха, ако не си ходилъ другъ пѣтъ; тамъ днеска ти ще видишъ и ще научишъ и ш'ѣ старо време си азете. Гледашъ ли го Тасѣу, колко рано е билъ станилъ да донесе онези зората курбанъ на неши върхъ; цѣдъчка нощъ е ходилъ горей! П. мѣ, че една година и насъ ни излѣзхъ и ни изпревихъ курбанъ, ама прѣдъ нея годи не всичко ни испотука градушката, та ни стигна лю това, ама нѣто се задале отъ какъ върха една сивовала, жовтогрена и отъ коренъ испемакна сѣ какъ ще знаше испичашия дърво въ сивора ни.

— Та днеска ли му е билъ дѣла, дѣдо, да правятъ курбана? попитахъ азъ.

— Дески е, даскало, азъ отговори, не гледашъ ли че съмъ самъ съмъ самичкъ; и мислето сега да ги вързувамъ пакъ не сѣдатъ, малко и жеско отъ седежъ до седемсѣ, всички сѣ на върха. За насъ днеска и отъ Вилладенъ е по-тѣже!

— Дори на върха ли отнесете курбана, дѣдо, или въ селото го возите?

— Аа, на върха, даскало, на върха!

— Ама какъ курбанъ заколвате и, какво го правите?

— Бана на върха, заколваме овцѣ, къртитъ му алаттисува (нагаждаме да ксече) въ пещерата, какъто казуватъ, че се е въртала тѣва. Въ тази пещера нахъдзаве роковетъ и вѣсичитъ къртити (авбитъ), ако се яде тамъ. Ако ли про-

*) До скоро време имаше обичай по нѣкои отъ околнитъ села да носятъ на върха още прѣдъ сѣлице на 9 мѣй, гмѣсто курбанъ, просфора, нѣшто и хѣвѣлиха въ една лунка. Това бѣше правосъ за запалване отъ граде, суша и пр.

мото е вътрешното и студено; тогава, като ще го занесат на върха, ще го свалят по-лесно на едно запитъ място, което се зове Вълкът; и там го варят и едят, има и външното (водосвета) и адетето ще си станат горъ на върха. Такавъ е наша курбанъ, даскале. Първо отъ ованитъ сода, на курбанъ място донесатъ люторъ та ги фърлятъ въ пощерата, ама сега нѣма какъ да донесатъ като отъ наврѣшъ; отъ какъ си зафати българското, глѣе по хубаво, глѣе наше еи, на онъ тога насамъ фатна да се изостанатъ старобретскиятъ адете, ама ми е хубаво това! дала нѣе ми си га оставяне.

— Дѣто нѣе рѣче, дѣдо Марине, а дѣсѣкохъ го азъ, дѣсѣ нѣма мота да види никаква работа въ вашето село.

— Аа, за работа утрѣ даскале, утрѣ! даска какъ се и ти на върха да се порегледашъ малко, таманъ и времето е хубаво; тамъ да видишъ ти какъвъ е с-йривъкъ, сѣе тува не е нищо!

Азъ се оботувахъ съ дѣда Марине и търгнахъ къмъ селото съ пѣхронъ, ато ма се удале случай, спр. ако не познаватъ съ нѣкое муле, единственното търкаро животно, което може да се катери по такъвъ стрѣнина, да се паката и азъ на върха да видя тѣзи старобретски адети и свѣталището на испадения отъ баща си змѣй. Току що наближихъ селото, чухъ остра гласъ на жълтото мопало, който призиващо населението да излиза вече за къмъ върха, тъй нато черковната служба се бѣ вече свършила. Вѣкъхъ въ селото и видѣхъ, че солнитѣ, облѣчени поначи въ правдично облѣкло, се готвѣа да потеглятъ. Вънъ отъ селото се чувяха момински пѣсни, съ които, или се, мѣнѣтъ призоваваха момчетата къмъ тържеството. Въ всяка страна въ селото се чувяха пропѣванията на момчета нато въ отговоръ на моминската пѣсана. Тържествата на пушес и пѣшолѣ бѣха въ изобилие. Азъ отидохъ прѣзъ въ къщата на приятеля си Вангелъ, когато намѣрихъ че мѣри домашнитѣ си. За дѣто не сѣ приготвѣаще потребитѣ вещи, поради което щѣа да занесѣтъ. Приятеля ми много се зарадва за моето на такъвъ денъ дохождание въ селото нмъ. Той се погрижи да намѣри муле и за мене и да ме заведе на върха. Подиръ положитѣ часъ всичко бѣ готово и прикачено на мулетата и нѣй потеглахъ. За да се излизе отъ селото до върха, потребни сѣ горъ долу повече отъ четъ и половина, когато за слизанне, което за всички стѣа пѣшва, може да се слѣзе за три четвърти, или и за половинна часъ. Щомъ излязохъ налъ селото, прѣдъ очитѣ ми се прѣдстави една изкупушна върваница изродъ отъ всяка възраст и полъ. По такъви стрѣнини пѣсенъ не могатъ да се пѣятъ, обаче, въ зачѣла на туй, пушкитѣ и пѣщанитѣ не преставѣа. Тѣ се прѣдсѣахъ само, когато момитѣ щѣа да се сгручиратъ на нѣкои равнина и обзиратъ къмъ слѣзайщата ги нескончаема върваница, та пѣнѣтъ пѣсноа кратка пѣсѣничка. На оное положитѣ часъ отъ селото се свършватъ вече селскитѣ нива и нѣма влиза въ тѣй и рѣчената Б о р и н а. Тая вѣстностъ е много стрѣна и обрастава съ габери, бусъ и борковѣ дървеса на рѣка. Между високитѣ тѣзи дървеса качонестата пѣча е задрѣстена на несъобразимо пространство съ храсталаци отъ дивикъ (арганъ), който бѣ тъмно въ времето на цѣтението си. Разселениитѣ дървеса, цѣтѣнитѣ диваци, трѣва и други шубрѣа, които пѣзавѣа въздуха съ ароматъ, а сладкоухнитѣ нѣе тѣхъ пѣща, оприличавашъ тѣзи вѣстностъ на сащинска райска градина, манусть стрѣнищата. Слѣтъ като излизашъ тѣзи вървѣсва градина, която държи на оное три четвърти часъ, нѣй излизашъ на една голь равнина и подиръ малко излизашъ се на върха, какаво, при толковъ топлото нѣйско слѣнце, нѣй се пренулахъ да си намѣтисъ до тогѣвъ измѣрени дѣрѣа. Женитѣ върѣдѣа около пощерата своитѣ клѣцѣ.^{*)} Слѣтъ малка почивка, на една малка пѣщанъ тѣкво до пощерата нѣтъ се вода въ сѣтъ

^{*)} Колѣца казватъ по Неврономско на хлѣбовете, които се донесатъ въ църква съ зарена пѣсѣничка, гла прѣсно сирѣе или друго нѣщо. Женитѣ ги раздаватъ на хората за напомощъ, или за Бога да прѣсти.

и се замочиха водосвета. Подаръ водо-
слеза и рече: — то, старитъ жена се за-
ловиха на хоро оное нешерета. На тона
хоро се пвеше сѣдлающата пвсена:

„Аю, ти милина Святи Духъ,

Като гърнешъ и турнешъ,

Сачна се гора путриса:

И махну дѣти флѣъ майке,

И руду ягна пулъ оца.

И люта змия в' гарнада.

О слушай нѣш' та мулетво,

Миренъ дѣшъ прати пу нана

Пу нани и пу зюада.

Чунай градини и доли

Отъ градъ, градушка и пѣгъръ,

Та ша ти курбанъ дунисемъ

И ша ти моляба принесемъ.

И лу година съсъ зрава.

Хорото подъ тая пвсена се водеше
съ такъ: праставане се съ дѣната
мога вкърѣлъ и подаръ туй сѣдваше и
дѣната. Хороводната баба, колчанъ се
нимираше обърната къмъ несокъ, даваше
знакъ та всички се омуцяха съ мълчание
и благоговѣйно направиха три пати кръст-
ного знаменне. За забѣлѣжане е, че
на туй хоро благославяха и мажѣтъ
безъ да участвува въ него. Подаръ
извѣршаванисго на тоя обрядъ, стари-
тѣ мажѣ и жени нахѣдахъ и, слѣдъ раз-
лаванисго на колацѣтъ, започнаха да
пѣятъ раниа, а младитѣ и отъ двата по-
ла се заловиха на хоро подъ звука на
гайдата и дайротъ.

Тѣй називаемъ вѣрхъ прѣдставя-
на единъ конусъ, на който ребрата отъ
къмъ сѣверозападна и югоизточната
страни сѣ горъ-долъ нахѣгата, а отъ
къмъ сѣверозападна и югоизпадна —
сѣвснѣ сѣрѣни. Тоя вѣрхъ, ако и да
не е толкова високъ, обаче сравнително
съ сѣлскитѣ гора е доста нивиснѣ.
Отъ него се виждатъ планинагѣ: Али-
ботушъ, Паранъ, Деснатъ, Рила, Слав-
ница, Вѣлесца, Космина, Атошъ и др.
Полетата Невркенско, Зарненско и Лов-
ченско, се гледатъ отъ тази височина
като една малка котловинка. На самое
вѣрхъ на тоя конусъ се намири пещера-
та, обрната малко къмъ западъ. Ти
прилича повече на дука на полѣгата
направленне, отъ когото на пещера. Въ
таа пещера бѣха нахѣрени рогата и
пролѣтата вървь отъ курбанитѣ, които
се нахѣха вече и бѣха почти на овар-
ване. Общай курбанъ (овенъ), е само е-
динъ, но нѣкой см, по обѣлъ, принасятъ
и чесни курбани; тѣ могатъ да бѣдатъ
и ягѣта, или оца. Когато се вече сва-
риха курбанитѣ, свитрона (църковний на-
стоятель) съ нѣколко жѣлѣзото кѣва-
ла, което нарочно за това нѣнае на
вѣрха, призова празнующитѣ на моле-
ва и идение. При туй кѣвление събраха
се всички оное пещерата. Свещеники
направи високата (вздитанне на хлѣба)
и празнующитѣ нахѣдха на трепези за
идение. Трѣпези се считатъ цѣлия родъ
събранъ на едно мѣсто за идение. Отъ
всѣхъ трѣпеза отрѣдиха по единъ на-
стойникъ за да принае яства. Нѣколко-
на отборъ първенца, на чело съ свеще-
ника и учителя, нахѣдохъ на отѣлѣд, на
които се почестиха и гоститѣ водето та-
кѣмъ нѣмаше. Извѣшно е да се виже, че
виното въ такъвъ случай е изобилно;
подошпраздненитѣ чотри (баклаца) една
подаръ друга се пѣнасаха за долаванне
вѣдъ ланѣра, който за почалата си бѣ
нѣмѣлъ дори на вѣрха нѣхове съ Мел-
ничѣо вино. Като се свърши идението,
свещеники благославя побитнитѣ, а на-
стойникитѣ съ благоговѣйно ги събраха
та ги нахѣрахъ въ пещерата. Подаръ
идението пакъ се повтори: хора, учо-
ния съ пушка и други забавления докѣ
да дойде време за пѣрѣанне. Вечерѣта
часа около единадесетъ, или единадесетъ
и половина, всички се нѣтчиха къмъ
селото. По пѣта, понеже всички бѣха
пѣши, единственното занимание бѣ да се
подигатъ баклацитѣ, да се пушка и да
се провиква. Като пристигнаха вече въ
селото, изиграха едно общо хоро, макаръ
че бѣ вече тъмно. Подаръ туй нѣмѣли-
ствуваха единадѣ на другъ принаванисго
тоя денъ и за до година и се разотѣдахъ
по домоветѣ си. Така се отпразднува
старовремениа празникъ въ с.
Лиска!

Нарѣдѣлъ А. Иванѣвъ,

учит. въ с. Каранѣй, 1896 г. мартъ 17